

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
NAVOIY DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

OLIY TA'LIM SIFATINI TAKOMILLASHTIRISHDA
RAQAMLI TEXNOLOGIYA VA INNOVATSIYALARNING O'RNI
Xalqaro ilmiy onlayn konferensiya
MATERIALLARI
1-kitob

РОЛЬ ИННОВАЦИЙ И ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ
В ПОВЫШЕНИИ КАЧЕСТВА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
МАТЕРИАЛЫ
Международной научной онлайн конференции
1-книга

ROLE OF INNOVATION AND DIGITAL TECHNOLOGY IN
IMPROVING THE QUALITY OF HIGHER EDUCATION
MATERIALS
of the international scientific online conference
Book 1

NSPI.UZ

2021-yil 20-noyabr,
Navoiy shahri

МАРКАЗИЙ ОСИЁ ХАЛҚЛАРИ ИЛМИЙ-МАДАНИЙ МЕРОСИНИ ЎРГАНИШДАГИ ЗАМОНАВИЙ ЁНДАШУВЛАР. Амонова З.У., Ражабова Н.Ш.-НавДПИ, Ўзбекистон	220
ИННОВАЦИОННОЕ ОБУЧЕНИЕ В СОВРЕМЕННОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ Намзозова Р.Д.,-преп. НавДПИ Ўзбекистон	222
PROBLEMS OF THE DIGITALIZATION OF EDUCATION IN MODERN SOCIETY. Isaeva D.A.-PhD., ИП., Bukhara. Uzbekistan	224
ОБРАЗОВАНИЕ ФОРМ ПОВЕЛИТЕЛЬНОГО НАКЛОНЕНИЯ ГЛАГОЛА В РУССКОМ ЯЗЫКЕ Касхорова Д. Ш.-Магистрант 1 курса НавДПИ Ўзбекистон	226
ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ РУССКОМУ ЯЗЫКУ, ИХ РОЛЬ В ПОВЫШЕНИИ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ Каюмова Нодира.-студентка НавДПИ. Науч. рук. и о.доп.Марданова Ф.Б.,Ўзбекистон	228
О ВОЗДЕЙСТВИИ МИРОВОЙ ЛИТЕРАТУРЫ НА РОМАН «ЕВГЕНИЙ ОНЕГИН» А.С.ПУШКИНА Курбоналиева З.,-студентка НавДПИ, Ўзбекистон	230
BURXONIDDIN MARG'INONTYNING ASARLARIDA IJTIMOY-FALSAFY QARASHLAR Ergasheva Nayotxon Samandarovna, Navoiy davlat pedagogika instituti magistranti	233
ОСОБЕННОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ Акрамова Н.Я. – преподаватель кафедры Русского языка и литературы	234
ТАСАВВУҒА ОИД МУҲИМ МАНБА Гуламова М.- таянч докторант. БухДУ. Ўзбекистон	236
ТАЛАБАЛАРДА ФУҚАРОЛИК ВА УМУММАДАНИЙ КОМПЕТЕНЦИЯЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ КОНЦЕПТУАЛ АСОСЛАРИ Қандақаров Қ.Ҳ.- талқинотчи, НавДПИ Ўзбекистон	238
ИҚТИСОДИЙ-ИЖТИМОИЙ ГЕОГРАФИЯ ФАНИ ВА ТАЪЛИМИ ТАРИХИНИ ЎРГАНИШНИНГ АЙРИМ МАСАЛАЛАРИ Қодиров А.А.- таянч докторант, БухДУ	241
ЎЗБЕКИСТОННИНГ ИЛМИЙ-МАДАНИЙ МЕЪРОСЛАРИНИ ЖАМИЯТ РИВОЖЛАНИШДАГИ ЎРНИ Гадоев И.Н.-НавДПИ, Ўзбекистон	243
РОЛЬ УПРАВЛЕНИЯ В ДУХОВНОМ НАСЛЕДИИ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ Мансурова М. Ю.- главный специалист Навоийского областного отделения Республиканского центра духовности и просвещения	245
ОБ ИСПОЛЬЗОВАНИИ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ТЕХНОЛОГИИ «ЛОВИ ОШИБКУ!» Мамжурова Ф.Н.-магистрант 1 курса. НавДПИ, Ўзбекистон	248
МЕТОДИКА ПРИМЕНЕНИЯ ДЕЛОВЫХ ИГР НА ПРАКТИЧЕСКИХ ЗАНЯТИЯХ ПО МОРФОЛОГИИ РУССКОГО ЯЗЫКА». Саидова М.Р.- доц. БухГУ Курбанова Ж. У.- студентка БухГУБ Ўзбекистон	250

ва умумбашарий кадрлардан хабардор бўлиши уларнинг юксак салоҳиятли кадрлар бўлиб етишиб чиқиши гаровидир.

Бўлажак мутахассиларнинг келгусидаги касбий компетентлиги уларнинг фаол фуқаро сифатида намоён бўлишида, мамлакат тараққиёти, илму фан ривожидagi саъй-ҳаракатида яққол кўзга кўринади. Шу сабабли, уни ривожлантиришнинг илмий тизими самарадорлигини ошириш бўйича тадқиқотларни амалга оширишга алоҳида эътибор қаратилиши лозим.

Фаол фуқаролик позициясига эга бўлиш –халқимизнинг асрлар давомида яратиб келган анъаналари, одоб-ахлоқ меъёрлари, турмуш тарзи, юксак маънавияти, моддий ва маънавий бойликлари, тарихий мероси, урф-одатлари, барча тарихий ютуқлари ва сабоқларига чексиз ҳурмат-эътибор билан муносабатда бўлиш тушунилади. Ахборот-коммуникацион технологиялари ва электрон таълим муҳити ривожланиши билан, видеоконференция, ижтимоий тармоқ ва дискуссион форумлар каби воситалардан фойдаланган ҳолда, таълим субъектлари билан фаол ўзаро ҳамкорликда таълим жараёнини ташкил этиш имкониятларини кенгайтириш, уларнинг амалий фаолияти давомида татбиқ эта олиш, шунингдек, ўз давлати олдидagi бурч ва мажбуриятларини англаган ҳолда, уларни тўлиқ амалга оширишда умуммаданий компетенцияларни ривожлантириш зарур.

АДАБИЁТЛАР:

[1]. “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар Стратегияси тўғрисида” 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сонли Фармони.

[2]. Президент Шавкат Мирзиёевнинг Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганининг 26 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги “Конституция – эркин ва фаровон ҳаётимиз, мамлакатимизни янада тараққий эттиришнинг мустаҳкам пойдеворидир” номли маърузаси.

[3]. Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 10.01.2019 й., 06/19/5618/2452-сон)

[4].

http://www.who.int/mental_health/prevention/suicide_rates/en/index.html; <https://www.janes.com>; <http://www.xs.uz/uzkr/post>

[5]. Мирзиёев Ш. Буюк келажакимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга курашимиз. –Тошкент, “Ўзбекистон”, 2017.

ИҚТИСОДИЙ-ИЖТИМОИЙ ГЕОГРАФИЯ ФАНИ ВА ТАЪЛИМИ ТАРИХИНИ ЎРГАНИШНИНГ АЙРИМ МАСАЛАЛАРИ

Қодиров А.А.- таянч докторант, БухДУ

Annotation: This article focuses on the development of economic and social geography and education in Uzbekistan

Keywords: history of science, economic and social geography, International Geographical Alliance, Geographical Awakening, Geographical Education Commission, Sustainable Development, International Charter of Geographical Education.

Жаҳон миқёсида кечаётган янги шароитдаги туб ўзгаришлар барча соҳалар қатори илм-фан соҳаларининг ривожланишига ҳам кучли таъсир кўрсатмоқда. Бу ҳолат география фанининг икки муҳим тармоғидан бири бўлган иқтисодий - ижтимоий география фани ва таълимининг ривожланишида ҳам ўз аксини топмоқда. Чунки, ушбу фан бевосита ҳудудий иқтисодий - ижтимоий муносабатларни, аниқроқ қилиб айтганда ишлаб чиқариш кучларининг ҳудудий жиҳатларини таҳлил ва тапхис этади. Шунини алоҳида таъкидлаш лозимки, бозор иқтисодиёти муносабатлари шароитида иқтисодий - ижтимоий география ўзининг туб моҳиятига эришади. Сабаби бундай шароит ҳамма вақт чуқур иқтисодий

ҳамда географик фикрлашни, юқори даражадаги самарадорликни тақозо этади ва ишлаб чиқаришни ҳудудий ташкил этиш ҳам худди шундай мақсадни кўзлайди.

Кейинги вақтларда "Географик уйғониш" деб аталадиган тушунча жаҳон таълим маконида кузатилмоқда. 1871 йилдан буён мавжуд бўлган Халқаро Географик Иттифоқ ва унинг таркибига кирувчи Географик Таълим Комиссияси ўз фаолиятининг устувор вазифаси сифатида бошланғич синфларда географик таълимнинг аҳамияти ҳақидаги гоёларни халқаро миқёсда актуаллаштиришни белгилаб олди.

1992 йилда Халқаро Географик Иттифоқ томонидан қабул қилинган Географик таълимнинг халқаро хартияси "таълим олиш ҳуқуқи юқори даражадаги географик таълим олиш ҳуқуқини ҳам ўз ичига олади", деб таъкидлагани алоҳида эътиборни тортади. ЮНЕСКОнинг XXI аср таълими бўйича тавсияларида география фани фалсафа, тарих ва чет тиллари билан бир қаторда тўртта умуминсоний билим соҳалари қаторига киритилган.

Барқарор ривожланиш учун географик таълим тўғрисида Лусерн декларациясида таълимнинг барча даражаларида ва дунёнинг барча минтақаларида география ўқув дастурларига барқарор ривожланиш парадигмасини киритиш таклиф қилинган, чунки атроф - муҳит, сув ресурслари, қишлоқларнинг ривожланиши, барқарор истеъмол, барқарор туризм, маданиятлараро тушуниш, маданий хилма-хиллик, иқлим ўзгариши, табиий офатларнинг кенгайиши, биологик хилма - хиллик ва бозор иқтисодиёти географик ўлчовга эга. Бу ҳол юқорида санаб ўтилган мавзуларни географик аспектда ўрганилиши долзарблигидан далolat беради.

Ўз асарларида машҳур олим, географ Н.Н.Баранский географиянинг фан сифатида шаклланиш жараёнини синчковлик билан ўрганиш зарурлигини ва бу фанни янада ривожлантиришнинг асосий шартлари ва йўллариини белгилаш зарурлиги ҳақида ёзган эди. Мазкур масала бўйича фикр билдирган яна бир рус олими В.В.Полинов эса илм-фан тарихини ўрганишнинг мутлақ зарурлиги ҳақида ёзиб, бундай тадқиқотлар нафақат фаннинг босиб ўтган йўлини ёритади, балки кейинги тадқиқотлар йўналишини ҳам аниқлашни осонлаштиради деб айтган эди.

Шу нуқтан назардан қараганда, мамлакатимизда иқтисодий ва ижтимоий география фанининг география фанлари тизимида шаклланиш ва ривожланиш жараёнини ўрганиш ҳам ўзига хос назарий ва амалий аҳамият касб этади.

Мамлакатимизда иқтисодий ва ижтимоий география фанининг ривожланиш жараёнини турли даврларда турлича кечганлигини кўриш мумкин. Бунга турли хил табиий, ижтимоий, иқтисодий ва сиёсий омиллар таъсир кўрсатган. Мазкур омилларнинг ҳар бири ўзига хос аҳамиятга эга. Ҳар қандай фаннинг вужудга келиши ва ривожланиши кўп ҳолларда ушбу мамлакат ёки ҳудудда бундай билимларга бўлган талаб, эҳтиёж ва айниқса эътиборнинг қай даражада эканлиги билан белгиланади.

Маълумки Ўрта Осиёда география, хусусан иқтисодий ва ижтимоий географиянинг тараққиётида республикамиздаги илмий тадқиқот муассасалари ҳамда бу ерда фаолият олиб борган олимлар томонидан асос солинган илмий мактабларнинг ҳиссаси жуда катта бўлган. Ушбу ҳолатлар мамлакатимизда иқтисодий ва ижтимоий географиянинг шаклланиш ва ривожланиш тарихини атрофлича ўрганиш, таҳлил ва таххис қилиш, мавжуд муаммоларини аниқлаш ҳамда мазкур фаннинг келажақдаги стратегик йўналишларини белгилашда муҳим эканлигини кўрсатади.

Ўзбекистонда ушбу мавзуга оид масалаларни ўрганишга қаратилган илк тадқиқотлар XX асрнинг иккинчи ярмида пайдо бўла бошлаган. Мазкур мавзуга яқин масалалар, дастлаб, Ўрта Осиё ва унга туташ ҳудудлар мисолида географик билимларнинг ривожланиш тарихи Х.Х.Ҳасанов, А.А.Азатьян, Р.Л. Югай, Р.У. Раҳимбеков, З.Н.Донцова, А.Очилов, У.Обидов, О.Бўрнєв, К.И.Ғадоев ва бошқалар томонидан, иқтисодий - ижтимоий география фани тараққиётининг айрим масалалари эса З.М.Акрамов, О.Б.Отамирзаєв, А.С.Солиєв, Ш.А. Азимов, М.И.Назаров, З.Н.Тожиєва, В.Н.Федорко,

Ш.Б.Курбонов, Ф.Т.Ражабов каби олимлар томонидан турлича илмий ёндашувлар асосида ўрганилган.

Бироқ, шу пайтгача, иқтисодий-ижтимоий география фанининг шаклланиш ва ривожланиш жараёнини мамлакатимиз ҳудуди доирасида ўрганиш, уни алоҳида даврларга ажратган ҳолда таҳлил қилиш, фаннинг келажакдаги ривожланиш истиқболларини баҳолаш масалалари алоҳида тадқиқот объекти сифатида кўриб чиқилмаган. Бундан ташқари республикамызда география фани шаклланиши ва ривожланишига улкан ҳисса қўшган олимларнинг бой илмий меросини тарғиб қилиш, уларни миллий қадрият даражасида келажак авлодларга етказиш борасида қилиниши лозим бўлган ишлар талайгина.

Ҳозирги даврда иқтисодий ва ижтимоий география фани олдида турган муҳим вазифалар сифатида мазкур фан тармоқларини ривожлантириш, йирик масштабли социал географик тадқиқотларни олиб бориш, иқтисодий ва ижтимоий географиянинг хорижий мамлакатларда ривожланишини ўрганиш, иқтисодий - ижтимоий география фани ва таълимнинг ривожланишидаги муаммолар аниқлаш, уларнинг ечимига оид илмий ва амалий аҳамиятга эга асосли таклиф ва тавсиялар ишлаб чиқиш, географиянинг барча йўналишларига тегишли бўлган ўзига хос вазифаси, яъни илмий тадқиқотларнинг натижаларини амалиётга тадбиқини кучайтириш, ушбу фаннинг келажакдаги ривожланиш истиқболларини баҳолаш каби ларни киритиш мумкин.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Махмадалиев Р.Ю., Назаров М.И., Қодиров А.А. Ўзбекистон иқтисодий ва ижтимоий географияси илмий мактаби. // Мирзо Улутбек номидаги Ўзбекистон Миллий университетининг илмий мактаблари. -Тошкент, 2008. -Б 243-249
2. Солиев А., Абдалова З., Маматқулов Н. Ўзбекистонда иқтисодий ва социал географиянинг ривожланиши. // Ўзбекистон география жамияти ахбороти. 18-2-жилд. -Тошкент, 1997. - Б. 33-38.
3. Қодиров А.А. Ўзбекистонда иқтисодий географиянинг шаклланиши. // Иқтидорли талабалар ва ёш олимларнинг республика илмий-амалий конференцияси материаллари. - Тошкент - 2007. - Б. 50-51.

ЎЗБЕКИСТОННИНГ ИЛМИЙ-МАДАНИЙ МЕЪРОСЛАРИНИ ЖАМИЯТ РИВОЖЛАНИШИДАГИ ЎРНИ

Гадоев И.Н.-НавДПИ, Ўзбекистон

Annotation - This article discusses the scientific and cultural progress of the peoples of Central Asia, their aspirations for spirituality and enlightenment, and their results. The scientific and cultural heritage of the peoples of Central Asia and their culture is discussed. Science emphasizes the important role of man in glorifying the human mind, trusting it, propagating it, spreading enlightenment, and leading society and the community to goodness. Morality, etiquette, and manners are known to be the main goals of human education.

Keywords: Man, science, culture, historical and cultural heritage, national, economics, socio-cultural, medical and astronomy, geography and mathematics, geodesy and architecture, diplomacy

Бутунги кунда буюк ипак йўли чорраҳасида жойлашган Марказий ва Жанубий Осиё давлатлари узоқ асрлар давомида халқлар ва цивилизациялар ўртасида фаол мулоқотга хизмат қилди.

Минтакаларнинг ўзаро яқин ҳамкорлиги натижасида янги билим ва фалсафий қарашлар, тиббиёт ва астрономия, география ва математика, геодезия ва меъморчилик,